

A Felső-Dunasoron 244 volt az első kút

Lajos kocsik és taposómalom ♦ A járvány parancsára
A történet utolsó lapjai

Százéves a Vízművek, jubileumát tavasszal ünnepli meg. Egy évszázada Pest városának akkori vezetői megbízták Lindley Vilmos angol mérnököt, hogy készítse el az ideiglenes vízmű tervét, s egy évvel később a Parlament északi szárnya helyén — akkor Felső-Dunasornak nevezték ezt a területet — megépült az első kút, s belőle 127 utca lakói kaptak vizet.

„Fúrtak” már akkor is...

Budapest területén volt korábban is vízvezeték: a rómaiak idejében Aquincumból vezettek vizet a mai Obudára, Mátyás király palotájába pedig a szabadsághegy forrásokból. A törökök a vár alatt taposómalmot építettek, s ezzel hajtották fel a Duna vizét a hegy-

re. A taposómalom a mai F5 utca 3-as számú ház telkén volt; Clark Adám 1855-ben gőzüzemre alakította át. A kezdetleges budai vízmű 1882-ben szűnt meg.

Pesten egy évszázada többnyire nyers Duna-vizet ittak, lajos kocsikból, puttonyokból árusították. Közutak is voltak a Vörösmarty téren, az Orczy-kertben, a Nagymező utcában és mástutt. Ahogy népesedett a város, a kutak vize megromlott, a vízmű építésével azonban — bár sokan sürgették — pénzhiány miatt nem foglalkoztak, mígnem 1866-ban kolerajárvány tört ki, s ez parancsolta az ideiglenes vízmű megépítését. Az első után 1871-ig még három kút, több tárolómedence, gépház és elosztó csőhálózat épült, de a vezetékbe ekkor még sokszor szüretlen Duna-vizet is szivattyúztak. Sokan elégedetlenkedtek emiatt, azaz intrikáltak az angol mérnök ellen, hogy keze alatt elfolyt az építkezésre szánt pénz. A városi tanács ekkor szakértőkből álló vizsgáló bizottságot küldött ki, amely a vádakat megcáfolta, s megállapította, hogy a mérnök kitűnően oldotta meg feladatát.

döntöttek, ahol 1893-ban kezdték meg az építkezést.

A telep tervét Kajlinger Mihály gépészmérnök készítette. A kitűnő szakemberre az idősebb pestiek még emlékezhetnek: irányítása alatt épült a megyeri főtelep. A Tanácsköztársaság idején műszaki tanácsadója volt Grätzer Mihálynak, a Vízművek régi munkásának, akit az üzem élére állított a főváros tanácsa.

3000 kilométer vezeték

A második világháborúig a Szentendrei-szigeten új kutakat mélyítettek, bővítették a hálózatot, tárolómedencék, a Duna alatt alagutak épültek. A háború utolsó hónapjaiban az üzemi berendezések súlyos sérüléseket szenvedtek; az ostrom alatt ezernél több helyen tört el a cső, sok gép elpusztult. A kegyetlen hónapokban sok munkás, mérnök a telephelyekre költözött, s dolgozott tovább. Ennek volt köszönhető, hogy a pesti oldalon csak órákra szünetelt teljesen a vízszolgáltatás, s a budai oldal, ahol súlyosabb károk voltak, a felszabadulás utáni hetekben már vizet kaphatott...

A százéves történet utolsó lapjaira a múlt húsz év eseményeit írták. A Szabadsághíd újjáépítések két nagy acélcsövet fektettek a híd útteste alá, és ezzel helyreállt az összeköttetés a pesti és a budai csőhálózat között. A romok eltakarításával, a súlyosan sérült medencék kijavításával 1948-ban végeztek, s akkor folytathatták a vízművek bővítését. Ma több mint 800 kútból és a felszíni műből, 3000 kilométeres csőhálózaton át kapják a budapestiek az ivóvizet.

A jubileum megünnepléséről ma tárgyalt a Fővárosi Tanács végrehajtó bizottsága.

Pakots György

Győzött Káposztásmegyer

A Vízművek történetének új szereplője lép színre: Wein János. A szabadságharcot végigharcolta, majd mérnöki diplomát szerzett Bécsben. 1869-ben Lindley munkatársa lett, három évvel később a tanács kinevezte a Vízművek igazgatójává. Ekkor kezdődtek meg a tervezetések, hol építsék fel a végleges vízművet. Volt olyan elgondolás is, hogy a tatai tó vizét vezessék Pestre, a szakemberek azonban Káposztásmegyer mellett